

Interview Maurice de Hond

Maurice de Hond is opnieuw opiniepeiler. Dagelijks meet hij de politieke voorkeur van de Nederlandse kiezer. De geest van Fortuyn is nog lang niet in de fles, meent hij. (citaat)

Door Evert de Vos

Maurice de Hond (55) is net terug uit het ziekenhuis. Bij zijn zoon Marc is een tumor in zijn ruggenmerg geconstateerd en ze hebben met de chirurg overlegt wat de beste aanpak is. 'De dreiging was reëel dat hij met een dwarslaesie eindigt. Maar de operatie is gelukkig positief verlopen.', zegt De Hond. 'Mijn zoon is gelukkig zo sterk, zo positief, hij heeft zo'n kracht. We hebben samen toch nog veel plezier. Hij houdt zelfs een dagboek bij op internet.' Sinds kort is de voormalige internetondernemer De Hond weer opiniepeiler. Voor SBS 6 houdt hij dagelijks de stemmingen van de kiezers bij. Zo kon hij een dag na het eerste lijsttrekkersdebat al bekend maken dat Wouter Bos met zijn optreden zeven zetels voor de PvdA had gewonnen.

Het gesprek in zijn luxe rijtjeshuis in Amsterdam Buitenveldert begint vlak, maar snel praat hij vol vuur. 'Ik vind dat het CDA het hélémaal niet zo goed doet' Het gaat over zijn nieuwe manier van peilen, de politiek na de dood van Fortuyn en zijn persoonlijke tegenslagen. Als hij kwaad wordt komt zijn Amsterdamse accent naar boven. Politici hebben de boodschap van het afgelopen jaar nog steeds niet begrepen.. Mensen zijn ziek van politieke spelletjes. Zo'n Remkes die gelijk zijn ambtenaren gaat verdedigen na dat rapport over de moord op Fortuyn. Dat is toch te gênant voor woorden. Dat heeft de VVD gelijk drie a vier zetels gekost.'

Het zijn zware jaren voor Maurice de Hond, zowel zakelijk als privé. De beurskoers van zijn internetfonds Newconomy stortte ineen en in januari 2001 werd hij door de commissarissen geschorst. Hij vocht terug, werd weer directeur van Newconomy, maar hij nam na een paar maanden toch ontslag. Hij werd met de dood bedreigd door de quasi-investeerder Jules van Vegt, in elkaar geslagen en zijn auto brandde uit door een aanslag met een molotovcocktail. In zijn boek *De Vijfde Dimensie*, dat in september vorig jaar verscheen, schrijft hij over deze episode. 'Ik vond en vind dat ik me ten aanzien van Newconomy niet hoeft te schamen. (...) In onze prospectus bij de beursgang stond precies welke risico's er waren. Ik ben nooit primair uitgeweest op eigenbelang. Newconomy is een voorbeeld van iets wat niet gelukt is.' In januari van 2002 overleed zijn vader en in april zijn moeder en dan nu de ziekte van zijn zoon. Ieder ander zou verslagen in een hoek kruipen. De Hond niet. Hij zegt met een warme stem: 'Per saldo kan ik gewoon niet zeggen dat het alleen maar dieptepunten zijn. Er zitten ook veel hoogtepunten tussen. Je gaat heel intensief met elkaar om. Het stervensproces van mijn vader was mooi, intens en positief. De laatste drie weken wist hij dat hij dood ging en we hebben het heel bijzonder gehad.'

De Hond is enigst kind. Zijn ouders zaten in de Tweede Wereldoorlog allebei in een concentratiekamp en overleefden als een van de weinigen van hun familie de oorlog. Zijn moeder was betrokken bij experimenten van kamparts Mengele en was gesteriliseerd. Door een hersteloperatie na de oorlog kon ze één kind krijgen. In het blad van VNO-NCW zegt hij hierover. 'Als kind van zulke ouders ben je heel sterk bezig te voorkomen dat je ouders meer lijden dan ze al geleden hebben. Dat noemen ze het tweede-generatiesyndroom. Je best doen om ervoor te zorgen dat je vader en moeder niet nog meer verdriet krijgen. Je voelt een soort

opdracht om een deel van hun leed te compenseren.’ Van zijn vader heeft hij vooral geleerd om nooit bang te zijn. ‘Want wie bang is krijgt ook klappen.’

In de jaren zeventig wordt De Hond een bekende opiniepeiler, die elke maand in het radioprogramma In De Rode Haan nadat de Koos Zwart de dagprijzen van hasjesj en marihuana heeft voorgelezen zijn peiling presenteert. Hij ontwikkelt de ‘methode De Hond’, waarbij niet alleen aan respondenten gevraagd wordt wat ze nu stemmen maar ook wat ze de laatste keer hebben gestemd. Zo verkleint hij de steekproefmarges en krijgt hij een betrouwbaarder beeld van verandering in stemgedrag. Hij heeft het opvallend vaak bij het juiste eind, ook maar slaat hij een enkele keer de plank volledig mis. Zo voorspelde hij in 1986 dat Den Uyl de verkiezingen zou winnen maar het werd uiteindelijk Lubbers. Het is het imago dat De Hond ook in zijn latere carrière in het zakenleven zal blijven achtervolgen: de visionair die vaak gelijk heeft maar er ook soms erg naast kan zitten. De richting van technologische vernieuwing weet hij als een van de eersten te duiden, het tempo wordt vaak overschat. Als directeur bij Vendex bracht hij begin jaren tachtig de Headstart computers op de markt, een project dat nadat het aan Philips verkocht is snel gestopt is. De automatisering bij De Gouden Gids was daarentegen volgens betrokken wel een groot succes, wat weer niet gezegd kan worden de websites voor de regionale kranten van Wegener Arcade. Het belang van internet werd door hen als een van de eersten onderkent en aanvankelijk was hij hierin ook zakelijk succesvol. Totdat ook Newconomy ten onderging toen de internetbubble barstte.

Na een sabbatical van een jaar is hij nu terug als opiniepeiler en presenteert hij deze week elke dag Ben jij mijn stem waard?, waarbij een lijstrekker wordt ondervraagd en het Nederlandse publiek via internet onmiddellijk het antwoord van een cijfer mag voorzien. ‘Dat is bij mijn weten nog nergens in de wereld gebeurt’, zegt De Hond. ‘Met de nieuwe technologie staat er na twintig seconden bijvoorbeeld 5,2. Je ziet de score omhoog of omlaag gaan. Lage scores zijn rood en hoge groen en het hele beeld neemt de kleur aan die de kiezer bepaalt. Terwijl hij praat, krijgt de lijstrekker onmiddellijk feedback van de kiezer.’

Er zijn nu drie opiniepeilingen in Nederland. Nipo/2 Vandaag, Interview/Nova en jij met SBS6. Ben jij de beste?

‘Alledrie hebben we een andere methodiek en die hebben alledrie hun voors en tegens. Nipo werkt met een computerpanel van drieduizend mensen en het nadeel daarvan is dat zo’n panel op den duur niet meer reageert als de gemiddelde kiezer. Als ik zie wat Interview doet, honderd mensen per dag telefonisch interviewen en de uitslag is een gemiddelde van twee weken, dan vind ik dat een programma als Nova onwaardig. De politiek gaat tegenwoordig dermate snel, dat ik een beetje raar vind het gemiddelde over veertien dagen te nemen. Ik werk dagelijks met een internetpanel waarin 24duizend mensen zitten en gebruik grote aantallen - rond de verkiezingen tweeduizend mensen per dag. Hierdoor heb ik de vingers vinger heel dicht aan de pols.

Ook daaraan zitten voor en nadelen aan. Een deel van de Nederlanders heeft bijvoorbeeld geen internet. Dat was bij het begin van telefonisch onderzoek precies hetzelfde. Maar tegenwoordig doet per telefoon zestig a zeventig procent niet mee. Bij mij zijn de ouderen ondervertegenwoordigd en bij telefonisch onderzoek de weigeraars en die zouden bijvoorbeeld cynischer kunnen staan ten opzichte van de politiek. Ieder poogt op zijn manier correcties toe te passen, zodat je zo dicht mogelijk bij de werkelijkheid zit. Er is geen absolute maatstaf. Wel is het opvallend dat ik direct na het RTL4 debat met een uitslag kwam waarbij de PvdA naar 35 zetels was gesproken en Nipo enkele dagen met vrijwel dezelfde uitslag kwam. Dus het hoeft geen groot verschil op te leveren.’

De grote vraag is natuurlijk: halen CDA en VVD een meerderheid?

‘Dat valt nu nog niet te zeggen. De voorspellende waarde van peilingen wordt steeds minder. Er zijn zoveel zwevende kiezers en de veranderingen kunnen per dag heel heftig zijn. Er zijn een aantal momenten geweest de afgelopen maanden waarop partijen ineens zes a zeven zetels verloren. Voor de ruzie met Winny de Jong stond de LPF nog op tien zetels, daarna op vier en zelfs twee. Ik heb de opmerking van Paul Rosenmöller over de SP ook heel makkelijk kunnen vaststellen. De dag erna was GroenLinks van tien naar zes zetels gegaan. De laatste paar dagen voor de verkiezingen zijn zeer belangrijk, dan kan het ook heftig de ene of de andere kant opgaan. De ervaring van de afgelopen vier, vijf verkiezingen leert me dat er altijd nog heftige schommelingen optreden. En kan een schandaal bekend worden en de kiezer reageert sneller op dat soort berichten. Opmerkelijk is hoe in deze laatste week het PvdA is gestegen. Als deze partij het zo goed blijft doen haleb CDA+VVD geen 76.zetels.

In jouw peilingen staat het CDA opvallend lager

‘Ik vind het CDA er niet fantastisch bij liggen. Als ik kijk na de gemeenteraadsverkiezingen die in november in Zwijndrecht werden gehouden, dan had het CDA daar veel meer moeten winnen. Ze bleven echter vergeleken met de Tweede Kamerverkiezingen op hetzelfde niveau. Inmiddels lijkt de aantrekkingskracht van Balkenende wat af te nemen. Alleen bij een lage opkomst met goed weer kan het CDA het echt goed doen. Bij slecht weer en lage opkomst kan het CDA behoorlijke problemen krijgen. Als het verschrikkelijk glad is dan kan dat vijf a zes zetels schelen. En dan wordt de PvdA zeker de grootste.

Er zijn nu toch wel aanwijzingen dat Balkenende zijn populariteit moeilijk kan handhaven. Eigenlijk staat hij nu pas voor zijn eerste echte electorale vuurdoop. Bij de laatste verkiezingen heeft hij in de luwte kunnen profiteren. In de eerste plaats lag Paars onder vuur en toen Fortuyn werd vermoord, was hij een veilige vluchthaven. Hij is de politicus die de meeste vertrouwen krijgt, maar je hebt nog steeds het gevoel dat hij het nu veel moeilijker heeft. De kiezer roept:: wees eens duidelijk. En met name over met welke regering hij in zee gaat.’

Dat zal hij weigeren tot het einde toe

‘Ja, maar duidelijkheid is iets wat kiezers graag willen, dat heeft Fortuyn wel aangetoond. De mensen zijn misselijk van politieke spelletjes. Ik vraag me af of Balkenende het droog houdt. Het CDA kan alleen nog maar verliezen en niet meer winnen. Hij zal het minder makkelijk krijgen dan mensen nu denken.’

Je voorspelde al eerste de opkomst van Fortuyn

‘Ik heb in september van 2001 gezegd dat hij meer dan twintig zetels zou halen. Iedereen dacht dat ik gek was! Ik voerde toen nog geen peilingen uit, maar de andere peilers onderschatten Fortuyn voortdurend. Dat kwam omdat mensen door de telefoon niet durfden te zeggen dat ze op hem stemden.

‘In 1986 schreef ik al het boekje *Hoe wij kiezen* en daarin stelde ik dat er steeds meer ruimte komt voor een partij die met een mediagenieke lijstrekker – bijvoorbeeld Hennie Huisman of Kees van Kooten. In de zomer van 2001 had Fortuyn alle elementen in zich. Hij had een inhoudelijk verhaal en uitstraling. Het gaat er tegenwoordig om dat je in hoge mate authentiek bent. Het maakt niet eens veel uit wat voor persoon je bent. Maar authenticiteit maakt je bijzonder en herkenbaar. Dat boeit mensen. Het maakt niet uit of je dan een dandy bent als Fortuyn of een kamergeleerde als Van Agt of Marijnissen. Politiek is verwoorden tot een Haags toneelgezelschap en dan gaat het onder de amusementswaarde. Fortuyn was in dat gezelschap natuurlijk een unieke persoon geweest. Vergelijk dat eens met Thom de Graaf van

D66, dat is een melkboer die om de twee dagen vraagt of mensen nog melk moeten hebben. Die heeft dus helemaal niets bijzonders of authentieks. Dat is jammer maar helaas. Geen kraak, geen smaak.’

Heeft de politiek de boodschap van de verkiezingen in mei begrepen?

Met stem verheffing: ‘Néé, helemaal niet. Er worden wat krokodillentranen geplengd en er worden wat dingen gezegd. Maar is werkelijkheid doen ze niets. Het vertrouwen in de politiek is bijna tot het nulpunt gedaald en ik heb het gevoel dat de politiek niet bezig is dat vertrouwen te herstellen.

Wat maken ze er nu van? Klassieke verkiezingen met zelfs een CDA dat traditioneel niet naar rechts of links wil buigen. De kiezer stelt niet meer prijs op dit soort spelletjes. Ze hebben totaal niets geleerd van Fortuyn en dat komt in een andere verschijningsvorm keihard terug. Zowel de politiek als de media hebben de opkomst van Fortuyn totaal onderschat en ze begrijpen nog steeds niet wat er gebeurd is. Met het in elkaar zakken van de LPF verzuchten ze: het is weer voorbij. Business as usual. Dat is een arrogantie die schrikbarend is, dat gaat ze veel meer opbreken dan menigeneen denkt. Een groot deel van het electoraat – ik denk drie a vier miljoen van de mensen – zit met het gevoel dat deze politiek hen niet vertegenwoordigt. Dat komt een keer naar boven, die volkswil wordt steeds machtiger, en ik denk echt dat er dingen weggevaagd worden. Het is een veenbrand en die komt een gegeven moment weer op. Op vervelende plekken, op vervelende momenten, in vervelende gedaantes.....

Revolutie, rellen, opstand.....

‘Er komen varianten van burgerlijk ongehoorzaamheid en onrust. Ik vind dat dramatisch, ik ben daar uiterst negatief over. Er kan ook een nieuwe figuur opstaan die veel kwalijker effecten heeft dan Fortuyn gehad zou hebben. Want Fortuyn was nog wel onderdeel van het systeem. Het zou verschrikkelijk zijn als een groot deel van de bevolking achter verkeerde ideeën ging aanlopen.

Het ergert me dat er geen politicus bovenuit stijgt. Iemand die zegt: we moeten het inderdaad ook anders doen. Iemand die de tijdgeest begrijpt. Niet meer die kleingeestige politiek op de vierkante centimeter. Ik vind het onverantwoordelijk dat niemand de onvrede probeert te kanaliseren.

Je bent zelf ook een zwevende kiezer

‘Ja, absoluut. Mijn grootste twijfel is of ik überhaupt wil stemmen. Elke keer als ik een beetje enthousiast word over een partij, dan hoor ik twee dagen later iemand van die partij iets zeggen en dan denk ik: nee, dat wil ik helemaal niet. De kans is groot dat ik niet ga stemmen. Op dit moment hoor ik af en toe nog wel iets zinnigs bij D66 of de PvdA. Als ik Bos hoor, dan denk ik, nou misschien wel. Maar dan zie ik Sharon Dijksma op tv en zeg ik: absoluut niet. Binnen die hele politiek kom ik zowenig fundamenteel denken tegen.’

Wie pikt het wel op een goede manier op?

‘Er zijn maar een paar mensen die het snappen. Ik vind Felix Rottenberg een gunstige uitzondering. Hij staat veel dichterbij het volk dan anderen. Rottenberg heeft het in zich om een tweede Pim Fortuyn te worden. Hij kan wel een brugfunctie tussen de massa en de elite vormen. Hij weet wat er leeft. Als hij op het juiste moment het goede doet, haalt hij ook dertig a veertig zetels.’

Toch denken politici dat erg met het volk rekening houden. Ze meten voortdurend hun eigen populariteit. Standpunten worden eerst getest in focusgroepen omdat ze vooral de massa niet tegen de haren in willen strijken

‘Wat ze niet willen begrijpen is de feitelijke onderstroom. Ze denken dat ze van alles moeten beloven: wachtlijsten in de zorg over twee jaar weg, geen begrotingstekort etcetera. De kiezer is echter volwassen en snapt wat voor spel ze zitten te spelen. Daarom worden politici steeds meer uitgekotst. Ze verliezen hun legitimatie.

‘Politici moet problemen erkennen en met kiezers meedenken over oplossingen. Daarna kun je ook heel goed uitleggen waarom sommige dingen niet kunnen. Maar tot nu toe was het: gaat u maar slapen, wij lossen het wel op. Ik vind het gênant dat we niet mogen discussiëren over de doodstraf. Het is belachelijk dat Balkenende zegt dat we het daar niet over moeten hebben. Dat is gebrek aan vertrouwen in kiezers en eigenlijk ook gebrek aan vertrouwen in jezelf.

‘Ik hoop dat het uiteindelijk leidt naar een nieuwe invulling van de democratie. Nu is de politiek alleen bezig met het in stand houden van de oude structuur. Ik heb ooit voorgesteld om de Eerste Kamer af te schaffen en te vervangen door een correctief referendum. De Tweede Kamer neemt iets aan en als binnen vier weken niet een miljoen mensen erover willen stemmen dan is het een wet. Zijn er wel een miljoen handtekeningen dan komt er binnen een maand een referendum en dan kan het volk beslissen. Ik denk dat de Tweede Kamer dan de bevolking veel serieuzer neemt.’

Wat heb je persoonlijk van de afgelopen twee jaar geleerd?

Allereerst dat Nederland nog veel conservatiever is dan ik altijd al dacht. Voor een aantal van mijn kwaliteiten en talenten woon ik in het verkeerde land. Amerika was voor mij veel beter geweest. Nederland is gewoon een conservatief, provinciaal land. Ik ga in Nederland dus niet meer ver voor de troepen uitlopen.

Ik ga me ook niet meer afhankelijk maken van andere mensen. Ik maak zoveel mogelijk gebruik van de technologie om zo min mogelijk met anderen samen te werken. Ik vertrouw mensen graag, ik deleger graag, maar dan worden er toch ook weer spelletjes gespeeld. Die maken me niet gelukkiger.’

Je trekt je terug uit grotere verbanden...

‘Ik wil zo min mogelijk voor mijn eigen succes afhankelijk zijn van anderen. Niet meer in grotere structuren. Er komen altijd dingen op mijn weg. Ik denk niet dat het gebeurt, maar als de politiek een groep zou instellingen die met voorstellen moest komen over politieke vernieuwing, dan zou ik daar graag aan meedoen. Ik hoop dat er zo’n onafhankelijk groep komt die een voorstel maakt voor een totaal nieuwe politieke structuur. Daar zou ik best een rol willen spelen.

‘Leiders worden steeds belangrijker. Leiders in de politiek, leiders in het bedrijfsleven. Mensen zoals ik redden zichzelf wel. Maar er zijn ook mensen die behoorlijk afhankelijk zijn. Als het slecht gaat, als leiders de tijdgeest niet begrijpen, vallen de klappen aan de onderkant. Daar zit mijn solidariteit. Het klassieke gevoel van de PvdA. Ik zal blijven proberen te die leider te beïnvloeden.